

प्रेस काउन्सिल नेपाल

अधिकृत स्तर, छैठौं तह (अ.प्रा), लेखा अधिकृत पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रम योजनालाई निम्नानुसार दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण :- लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क : २००

द्वितीय चरण :- सूचना प्रविधि सीप परीक्षण र अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क : ५०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा (Written Examination)

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उतीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न सङ्ख्या × अङ्क	समय
प्रथम	व्यवस्थापन र लेखन सीप	१००	४०	विषयगत: छोटो र लामो उत्तर	४ प्रश्न X ५ अङ्क ८ प्रश्न X १० अङ्क	३ घण्टा
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी	१००	४०	विषयगत: छोटो र लामो उत्तर	४ प्रश्न X ५ अङ्क ८ प्रश्न X १० अङ्क	३ घण्टा

द्वितीय चरण: सूचना प्रविधि सीप परीक्षण र अन्तर्वार्ता

क्र.स.	विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
१	सूचना प्रविधि सीप परीक्षण	२०	प्रयोगात्मक	२५ मिनेट
२	अन्तर्वार्ता (Interview)	३०	मौखिक	

द्रष्टव्य :

- यो पाठ्यक्रमको योजनालाई प्रथम चरण र द्वितीय चरण गरी दुई भागमा विभाजन गरिएको छ ।
- लिखित परीक्षाको प्रश्नपत्रको माध्यम भाषा पाठ्यक्रमको विषयवस्तु जुन भाषामा दिइएको छ सोही भाषाको आधारमा नेपाली वा अंग्रेजी मध्ये कुनै एक मात्र भाषा हुनेछ । तर विषयवस्तुलाई स्पष्ट गर्नुपर्ने अवस्थामा दुवै भाषा समेत प्रयोग गर्न सकिने छ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ ।
- प्रथम पत्र र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।
- परीक्षामा परीक्षार्थीले मोबाइल वा यस्तै प्रकारका विद्युतीय उपकरण परीक्षा हलमा लैजान पाइने छैन ।
- विषयगत प्रश्नको हकमा तोकिएको अंकको एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुई भन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिने छ ।
- विषयगत प्रश्न हुनेका हकमा प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नको उत्तर सोही खण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।
- परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अङ्क र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिइए अनुसार हुनेछ ।
- यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
- प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- पाठ्यक्रम स्वीकृत मिति : - २०८०/०१/२८

प्रेस काउन्सिल नेपाल
अधिकृत स्तर, छैठौं तह (अ.प्रा), लेखा अधिकृत पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र : व्यवस्थापन र लेखन सीप
खण्ड 'क' - ४० अंक

(विषयगत : २×५ = १० र ३ × १० = ३०)

१. राज्य र शासन (२० अंक)

- १.१ नेपालमा सङ्घीयता : सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकार
  - १.१.१ कार्य क्षेत्र
  - १.१.२ अधिकार
  - १.१.३ कार्य सन्तुलन
  - १.१.४ अन्तरसम्बन्ध
- १.२ नेपालको संवैधानिक विकासक्रम
- १.३ नेपालको संविधान
  - १.३.१ मौलिक हक, निर्देशक सिद्धान्त र राज्यका नीतिहरू
  - १.३.२ मूलभूत विशेषताहरू, कार्यपालिका, व्यवस्थापिका र न्यायपालिका
  - १.३.३ संवैधानिक तथा कानून निर्मित निकायहरूको कार्य एवं तिनको कार्यक्षेत्र
- १.४ लोकतन्त्र, समावेशीकरण, कानुनी राज्य र मानव अधिकार
- १.५ सुशासन, पारदर्शिता, सार्वजनिक उत्तरदायित्व र सूचनाको हक
- १.६ राष्ट्रिय सुरक्षा व्यवस्थापन : अवधारणा, क्षेत्र र नेपालमा राष्ट्रिय सुरक्षाका विद्यमान प्रावधानहरू र तिनको परिपालन
- १.७ बहुस्तरीय शासन र नेपाल : अनौपचारिक शासन, नागरिक समाजको शासन, स्थानीय शासन, सहकारितामूलक शासन, व्यावसायिक शासन
- १.८ संयुक्त राष्ट्रसंघ र क्षेत्रीय सङ्गठनहरू
- १.९ सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ र सूचनाको हक सम्बन्धी नियमावली, २०६५

२. सार्वजनिक सेवा तथा सार्वजनिक व्यवस्थापन (२० अंक)

- २.१ सार्वजनिक सेवाको अवधारणा, कार्य, विशेषता भूमिका र प्रवाह
- २.२ राजनैतिक तटस्थता, प्रतिबद्धता, पारदर्शिता र उत्तरदायित्व
- २.३ सार्वजनिक कोषको सदुपयोग, सदाचार, नैतिकता
- २.४ सार्वजनिक संस्थाहरूको व्यवस्थापन
- २.५ सार्वजनिक नीति : निर्माण प्रक्रिया, विश्लेषण र मूल्याङ्कन
- २.६ नागरिक वडापत्र, आवश्यकता र महत्व
- २.७ विद्युतीय शासनको प्रभावकारिता
- २.८ भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९

खण्ड 'ख' - ४० अंक

(विषयगत : २×५ = १० र ३ × १० = ३०)

३. स्रोत व्यवस्थापन र योजना (२० अंक)

- ३.१ मानव स्रोत व्यवस्थापन : प्राप्ति, विकास, उपयोग र सम्भार
- ३.२ सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन : नेपालको योजना र सरकारी बजेट प्रणाली
- ३.३ नेपालमा सरकारी लेखा प्रणाली र लेखापरीक्षण प्रणाली
- ३.४ वित्तीय व्यवस्थापन र सामाजिक उत्तरदायित्व
- ३.५ विकास योजना र चालु आवधिक योजना

प्रेस काउन्सिल नेपाल

अधिकृत स्तर, छैठौं तह (अ.प्रा), लेखा अधिकृत पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

३.६ सहभागितामूलक योजना र विकास

३.७ नेपालमा सार्वजनिक संस्थानको प्रारम्भ, विकास, आवश्यकता एवं औचित्य

४. विकासका समसामयिक पक्षहरू (२० अंक)

४.१ दिगो विकास : अवधारणा, नेपालमा दिगो विकासका प्रयास र चुनौतीहरू

४.२ आर्थिक उदारीकरण र निजीकरण

४.३ समावेशिता र यसको प्रयोग

४.४ जनसङ्ख्या वातावरण र पर्यावरण व्यवस्थापन

४.५ विश्वव्यापीकरण र स्थानीयकरणको औचित्य र प्रभाव

४.६ विकासमा सूचना-सञ्चार प्रविधि तथा सञ्चार क्षेत्रको भूमिका

४.७ आर्थिक कूटनीति व्यवस्थापन

४.८ गरिबी र बेरोजगारी: कारण र समाधानका उपायहरू

खण्ड 'ग' - २० अंक

(विषयगत : २ × १० = २०)

५. लेखन सिप तथा भाषा (२० अंक)

५.१ अभिव्यक्ति कला/भाषिक परिष्कार र प्रस्तुतिकरण

५.२ व्याकरण : नेपाली तथा अङ्ग्रेजी व्याकरण

५.३ अनुवाद : (नेपालीबाट अङ्ग्रेजी, अङ्ग्रेजीबाट नेपाली)

५.४ टिप्पणी : समाचार र सम्पादकीय मौलिक लेखन

५.५ अवधारणा पत्र लेखन, पत्र व्यवहार, प्रस्ताव लेखन र प्रतिवेदन

५.६ लेखन कला : मन्तव्य, वक्तव्य र प्रेस विज्ञप्ति

५.७ अनुसन्धान विधिको ज्ञान र प्रयोग

प्रथमपत्र - नमुना प्रश्न

१. नेपालको वर्तमान संविधानमा मौलिक हकसम्बन्धी व्यवस्था के-के छन् ? वर्णन गर्नुहोस् ।

(१०)

२. विकासका लागि सहभागितामूलक योजनाको के कस्तो महत्व हुन्छ ? चर्चा गर्नुहोस् । (५)

३. दिगो विकास भन्नाले के बुझिन्छ ? नेपालमा भएका दिगो विकासका प्रयासहरूबारे लेख्नुहोस् ।

(५+५ = १०)

४. प्रेस काउन्सिलको स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार प्रदेशस्तरीय आचारसंहिता जागरण कार्यक्रमको अवधारण पत्र तयार गर्नुहोस् । (१०)

प्रेस काउन्सिल नेपाल
अधिकृत स्तर, छैठौं तह (अ.प्रा), लेखा अधिकृत पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र:- सेवा सम्बन्धी

खण्ड 'क' - ५० अंक

(विषयगत : $२ \times ५ = १०$ र $४ \times १० = ४०$)

१. लेखा र लेखा प्रणाली (३० अंक)

- १.१ लेखाको आधारभूत अवधारणा, उद्देश्य र महत्व
- १.२ लेखा प्रणाली र लेखा प्रणालीको सर्वमान्य सिद्धान्त
- १.३ वित्तिय एवं व्यवस्थापकीय लेखाको महत्व र उपादेयता
- १.४ सरकारी र व्यवसायिक लेखा प्रणाली
- १.५ नेपाल सरकारको वर्तमान लेखा प्रणाली
- १.६ नेपाल सरकारको खाता सूची (Chart of Accounts)
- १.७ नेपाल सरकारको कोष व्यवस्था, कोष लेखाङ्कन (Fund Accounting), रकमान्तर र श्रोतान्तर
- १.८ लेखामा आयको पहिचान
- १.९ आय व्यय विवरण, वासलात, सन्तुलन परीक्षण, नगद प्रवाह विवरण, बैंक रिकर्न्सिलेसन र हास कट्टी
- १.१० लेखामा त्रुटी पहिचान तरिकाहरू
- १.११ वित्तीय विश्लेषणका तरिकाहरू
- १.१२ नेपाल लेखा मापदण्ड (Nepal Accounting Standard)
- १.१३ Nepal Financial Reporting Standars (NFRS)
- १.१४ आयकर, पारिश्रमिक कर र मूल्य अभिवृद्धि कर सम्बन्धी जानकारी
- १.१५ आयोजना लेखासम्बन्धी जानकारी

२. लेखापरीक्षण (२० अंक)

- २.१ लेखापरीक्षणको अवधारण तथा आधारभूत सिद्धान्त, प्रकार, महत्व एवं उपादेयता
- २.२ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक लेखा परीक्षण तथा अन्तिम लेखा परीक्षण
- २.३ व्यवस्थापन परीक्षण, कार्यमूलक लेखापरीक्षण र जोखिममा आधारित लेखा परीक्षण
- २.४ लेखापरीक्षकहरूको अधिकार, दायित्व तथा विश्वसनीयता
- २.५ नेपाल लेखापरीक्षण मापदण्ड
- २.६ आर्थिक अनुशासन, वित्तीय व्यवस्थापन र लेखापरीक्षण
- २.७ सार्वजनिक जवाफदेहीताको अवधारणा र त्यसको प्रयोग
- २.८ महालेखा परीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार
- २.९ बेरुजु र बेरुजु फछ्यौटसम्बन्धी व्यवस्था

खण्ड 'ख' - ५० अंक

(विषयगत : $२ \times ५ = १०$ र $४ \times १० = ४०$)

३. आर्थिक प्रशासन र अनुसन्धान विधि (३० अंक)

- ३.१ आर्थिक प्रशासनको अर्थ, क्षेत्र, प्रमुख कार्यहरू र महत्व
- ३.२ आर्थिक प्रशासनसँग संलग्न निकाय: (नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय, कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय, केन्द्रीय तथा कार्य सञ्चालन स्तरका कार्यालयहरू)
- ३.३ बजेटका सिद्धान्त र महत्व

प्रेस काउन्सिल नेपाल

अधिकृत स्तर, छैठौं तह (अ.प्रा), लेखा अधिकृत पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ३.४ नेपालको सरकारी बजेट प्रणालीको विकास, बजेट तर्जुमाको वर्तमान व्यवस्था, कार्यान्वयन, मूल्याङ्कन प्रक्रिया र बजेट चक्र
- ३.५ आर्थिक विकासमा सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको भूमिका
- ३.६ नेपालमा सार्वजनिक संस्थाको वित्तीय प्रणाली, अवस्था, समस्या र चुनौतीहरू
- ३.७ सार्वजनिक कोषको सदुपयोग, सदाचार र नैतिकता
- ३.८ व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (MIS) को परिचय, आवश्यकता र महत्व
- ३.९ प्रेस काउन्सिल नेपालको बजेट, खर्च र कोष व्यवस्थापन
- ३.१० बजेट र लेखा सम्बन्धी सफ्टवेरबारे जानकारी
- ३.११ नेपालको आर्थिक वित्तीय तथा सङ्गठित क्षेत्रसम्बन्धी विषयहरूमा गरिने अनुसन्धान र अध्ययन विधि (Research Methodology), तथ्याङ्कको प्रकृति एवं स्रोतहरू, तथ्याङ्क सङ्कलन, तालिकीकरण, प्रशोधन र विश्लेषण तरिकाहरू
- ३.१२ Measures of Central Tendency, Measures of Dispersion and Correlation Analysis को ज्ञान

४. ऐन र नियमहरू (२० अंक)

- ४.१ प्रेस काउन्सिल नेपालको आर्थिक प्रशासन विनियमावली, २०५७
- ४.२ प्रेस काउन्सिल नेपाल खरिद विनियमावली, २०६५
- ४.३ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४
- ४.४ आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६, तथा आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७
- ४.५ भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ (संशोधन समेत)
- ४.६ लेखा परीक्षण ऐन, २०७५
- ४.७ नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स ऐन, २०५३

नमुना प्रश्न

१. ह्यास कट्टी भनेको के हो ? यसका प्रकारबारे चर्चा गर्नुहोस । (३+७)
२. प्रेस काउन्सिल कर्मचारी विनियमावलीमा उपचार खर्चबारे भएको व्यवस्था उल्लेख गर्नुहोस ।

(५)